

ХОДЖАЄВА Олена Олегівна,

аспірантка кафедри іноземних мов професійного спілкування Міжнародного гуманітарного університету;
Фонтанська дорога, 33, Одеса, 65009, Україна; тел.: +38 0954045098; e-mail: khodzhayeva5555@gmail.com;
https://orcid.org/0000-0002-3450-8924

ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ “ACTION” ЯК КОМПОНЕНТ ЦІННОСТІ ‘HEALTH’ У ФРАЗЕОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Метою статті є виокремлення, аналіз і опис фразеосемантичного поля “Action” (укр. «Діяльність») як обов’язкового компонента цінності ‘health’ (укр. ‘здоров’я’) у фразеосистемі англійської мови. **Об’єктом** вивчення є англійські фразеологізми ядра цього поля, відібрані з авторитетних словників; **предмет** дослідження — визначення ключових кваліфікаційних ознак фразеосемантичного поля “Action”. У **результаті** проведеної роботи відібрано одиниці, що репрезентують англійське фразеосемантичне поле “Action”, подано їх контекстне вживання, здійснено поняттєвий опис одиниць ядра цього поля. У цілому, здоров’я позиціоновано як природню, неперехідну, абсолютну життєву цінність найвищого щабля ієрархії цінностей поряд із красою, істиною, щастям. **Висновки.** Аналіз відібраного матеріалу свідчить про те, що в підґрунті збереження, підтримки й досягнення цінності ‘health’ лежить здатність людини активно й цілеспрямовано діяти, вступати у продуктивні стосунки, відносини із людьми, навколишнім матеріальним і нематеріальним світом. Діяльність визначено як процес виконання певної цілеспрямованої й чітко усвідомлюваної суб’єктом дії, зокрема фізичної. Вона можлива і забезпечується суб’єктом за наявності необхідних для здорової людини умов, серед яких: відсутність хвороби, нормальне функціонування організму, динамічна рівновага організму в системі «людина — довкілля»; духовний і соціальний добробут, здатність адаптуватися, виконання соціальних функцій (спілкування, робота, освіта тощо). Основні параметри діяльності людини: процесуальність, динамічність, фізіологічна зумовленість, здатність до виконання. Визначено ключові кваліфікаційні ознаки англійського фразеосемантичного поля “Action”: репрезентація, здебільшого, початку певної дії, процесу; практична, емпірична реалізація і спрямованість діяльності; енергійність, наполегливість і жвавість під час виконання певної діяльності.

Ключові слова: семантика, фразеологізм, ціннісний, діяльність, здоров’я, ідеографічний опис, тематичне поле, англійська мова.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена потребою вивчення релевантних способів репрезентації здоров’я і вироблення поглиблених уявлень про цінність ‘health’ (укр. ‘здоров’я’) у фразеології англійської мови. Одним із найяскравіших проявів здоров’я є здатність суб’єкта до здійснення певних фізичних, розумових, психічних тощо дій, усвідомленої й цілеспрямованої діяльності. Концепт (і, відповідно, цінність) *здоров’я* визначають у гуманітарних науках загалом і фізіологічних зокрема як складну багатокомпонентну структуру: стан органів і систем, у якому вони виконують свої функції та забезпечують повноцінну діяльність організму; стан повного емоційного, психічного, фізичного добробуту; стан організму, у якому всі системи організму в повному обсязі виконують свої функції, в тому числі психічну, імунну й фізичну, а також забезпечують соціальну інтегрованість індивіда; цілісний багатовимірний динамічний стан, що розвивається в процесі реалізації генетичного потенціалу в умовах конкретного соціального й екологічного середовища і дає змогу людині здійснювати її біологічні та соціальні функції; процес збереження і розвитку фізіологічних властивостей, психічних і соціальних потенцій; процес максимальної тривалості життя за оптимальної працездатності й соціальної активності [1, с. 55].

Кваліфікаційними (універсальними для мовних картин світу більшості носіїв природних мов) ознаками здоров’я постають: відсутність хвороби, нормальне функціонування організму, динамічна рівновага організму в системі «людина — довкілля»; духовний і соціальний добробут, здатність адаптуватися до умов існування, виконання основних соціальних функцій (спілкування, робота, освіта тощо). У системі цінностей здоров’я — природня, неперехідна, абсолютна життєва цінність, що міститься на верхньому щаблі ієрархії цінностей поряд із красою, істиною, щастям тощо [2, с. 76]. В основі збереження, підтримки й досягнення цієї цінності, на нашу думку, лежить здатність людини діяти — активно й цілеспрямовано. Великий науковий інтерес при цьому викликають різноманітні процеси вербальної об’єктивації зазначеної цінності — зокрема, за допомогою фразеологічних одиниць.

Щоб виокремити й дослідити фразеосемантичне поле “Action” (укр. «Діяльність») як органічного й необхідного складника цінності ‘health’ (укр. ‘здоров’я’) у фразеології англійської мови, доцільним вважаємо використати метод тематичних полів. Тематичні поля розглядають у рамках ідеографічної лінгвістики, що має на меті вивчення когнітивних структур і процесів, тобто картини світу в її внутрішній формі (свідомість носія мови) та у співвідносній із нею зовнішній формі (яку об’єктивують лексика, фразеологія і граматики певної мови). Лексикографічне втілення цього завдання пов’язане з опрацюванням різноманітних ідеографічних класифікацій і словників через тематичні та семантич-

ні поля, що репрезентують погляд на картину світу «від мови», й асоціативних зв'язків і словників, які подають погляд на картину світу «від носія мови» [3, с. 85]. Ідеографічний опис відображає цілісний, глобальний образ світу, сформований унаслідок синтезу результатів пізнавальних та оцінних процесів, тобто картину світу, властиву певній мовній спільноті, або її частину [3, с. 87].

Формування завдань дослідження. Мета статті — виокремити й описати фразеосемантичне поле “Action” (укр. «Діяльність») як обов'язковий компонент цінності ‘health’ (укр. ‘здоров'я’) у фразеології англійської мови. Об'єктом вивчення є відібрані з авторитетних словників англійської фразеології ядра цього поля, що репрезентують досліджуване ФСП; предмет дослідження — визначення ключових кваліфікаційних ознак фразеосемантичного поля “Action”. Важливим завданням роботи є також визначення та подання контекстного вживання відібраних фразеологічних одиниць.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ядро фразеосемантичного поля “Action” (укр. «Діяльність») формують такі ключові поняттєві ознаки й уявлення як процесуальність, динамічність, фізіологічна зумовленість і здатність до дії: the process of doing something, especially when dealing with a problem or difficulty; something that you do; a physical movement (укр. процес виконання чогось, особливо з метою вирішення проблеми чи труднощів; щось, що ви робите; фізичний рух) [4]; doing something for a particular purpose; something that you do on a particular occasion (укр. робити щось із певною метою; те, що ви робите з певної нагоди) [5]; the process of doing something, especially in order to achieve a particular thing; something that someone does (укр. процес виконання чого-небудь, особливо для досягнення певної мети; щось, що хтось робить) [6]; the process of doing something, especially in order to stop a bad situation from developing or continuing; a movement that you make with your body (укр. процес виконання чогось, особливо для того, щоб зупинити розвиток або продовження поганої ситуації; рух, який ви робите своїм тілом) [7].

Фразеосемантичне поле “Action” (укр. «Діяльність») формують відібрані шляхом суцільного обстеження джерел фактичного фразеологічного матеріалу фразеологічні одиниці, які стосуються одного кола уявлень, понять, подібних або протилежних за своїм значенням; у нашому випадку — саме ті, що репрезентують діяльність або ж — набагато рідше — її відсутність [8; 9]:

1) *Start the ball rolling* ‘set an activity in motion; make a start’ (укр. ‘запустити діяльність; почати; розпочати; стартувати’): (1) *I think it will be easier to become comfortable driving now that I’ve started the ball rolling with driving lessons.* (2) *I’ll start the ball rolling with the icing while you mix the batter.*

2) *Get the bit between your teeth* ‘begin to tackle a problem or task in a determined or independent way’ (укр. ‘починати вирішувати проблему чи завдання рішуче або незалежно’): (3) *Once Sophie gets the bit between her teeth, she’s the best student in my class.*

3) *At the coalface* ‘engaged in work at an active rather than a theoretical level in a particular field’ (укр. ‘бути зайнятим роботою на активному, практичному, а не на теоретичному рівні в певній галузі’): (4) *These reports are just speculation — they didn’t consult anyone actually at the coalface.* (5) *I earned my retirement after 30 years at the coalface.*

4) *Get cracking* ‘act quickly and energetically’ (укр. ‘діяти швидко й енергійно’): (6) *Get cracking, or you’ll be up all night working on your book report!* (7) *Let’s get cracking — I don’t want to spend all day cleaning out the garage.*

5) *Go for the doctor* ‘make an all-out effort’ (укр. ‘докладати всіх зусиль’): (8) *They are going for the doctor to win this game, but I will be very surprised if they beat the best team in the league.*

6) *Get (or pull) your finger out* ‘cease prevaricating and start to act’ (укр. ‘припиняти ухилятися й починати діяти’): (9) *Come on, Tom, pull your finger out and start working on that report already!* (10) *A: “Did you finish your paper?” B: “Yeah, I finally pulled my finger out and got it done.”*

7) *Keep your nose to the grindstone* ‘work hard and continuously’ (укр. ‘працювати наполегливо й постійно’): (11) *I’m so impressed by your grades, honey — you really kept your nose to the grindstone this year, and it paid off!* (12) *I’ve got to keep my nose to the grindstone if I’m going to get this promotion.*

8) *Hammer and tongs* ‘with great energy and noise’ (укр. ‘з великою енергією та шумом’): (13) *What started as a minor disagreement has escalated into a heated argument, and the two have been going at it hammer and tongs ever since.* (14) *I need to go at this paper hammer and tongs if I want to keep my A in the class.*

9) *Hit the ground running* ‘start something and proceed at a fast pace with enthusiasm’ (укр. ‘починати щось і продовжувати у швидкому темпі, з ентузіазмом’): (15) *I’m confident that our new CEO will just hit the ground running once she starts here.*

10) *Hot to trot* ‘ready and eager to engage in an activity’ (укр. ‘готовий і охочий займатися діяльністю’): (16) *Let’s get going — the kids are hot to trot.*

11) *Have many (or other) irons in the fire* ‘have many (or a range of) options or courses of action available or be involved in many activities or commitments at the same time’ (укр. ‘мати багато (або низку) варіантів чи курсів дій або брати участь у багатьох видах діяльності чи зобов'язань одночасно’): (17) *I have many irons in the fire at work right now and it’s going to be tricky to balance all of them over the next few weeks.* (18) *A: “How’s the job search going?” B: “No interviews yet, but I have many irons in the fire.”*

12) *Rest on your laurels* 'be so satisfied with what you have already done or achieved that you make no further effort' (укр. 'бути настільки задоволеним тим, що вже зроблено або досягнуто, що не докладати жодних зусиль'); (19) *I know your first novel was a smash success, but if you just rest on your laurels, you're going to fade into obscurity.* (20) *The company has rested on their laurels from their device design for the past decade, and they've now been surpassed by smaller companies doing much more interesting and innovative stuff.*

Висновки. Результати проведеного дослідження про те, що ключовими кваліфікаційними ознаками англійського фразеосемантичного поля "Action" (укр. «Діяльність») постають: репрезентація, здебільшого, початку певної дії, процесу; практична, емпірична реалізація і спрямованість діяльності; енергійність, наполегливість і жвавість під час виконання певної діяльності. Констатуємо, що описана за допомогою виокремлених фразеологічних одиниць діяльність властива саме здоровому суб'єкту — у фізіологічному, психічному й емоційному сенсах. У перспективі плануємо дослідити дискурсивну, комунікаційно-ситуативну реалізацію фразеологічних одиниць англійського фразеосемантичного поля "Action".

Література

1. Вихрущ А., Руденко М. Концепт «здоров'я» в сучасній науці. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29. Т. 1. С. 55–63.
2. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Здоров'я як цінність у фраземіці : оцінно-емотивна специфіка. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2016. Zeszyt IV. S. 75–83.
3. Краснобаєва-Чорна Ж. Фраземіка та фраземографія в сучасній лінгвопарадигмі : Підручник. Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2018. 200 с.
4. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/action/> (дата звернення — 30.04.2023).
5. Collins English Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/action/> (дата звернення — 30.04.2023).
6. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/conflict> (дата звернення — 30.04.2023).
7. Macmillan Dictionary. URL : https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/action_1 (дата звернення — 30.04.2023).
8. Siefiring J. *The Oxford Dictionary of Idioms*. Oxford : Judith Siefiring Publishing, 2004. 342 p.
9. *The Free Dictionary's Idioms dictionary*. URL : <https://idioms.thefreedictionary.com/> (дата звернення — 30.04.2023).

References

1. Vykhruhshch, A., Rudenko, M. (2020), "The concept of "health" in modern science", *Current issues of humanitarian sciences* ["Kontsept "zdorov"ya» v suchasniy nauksi", *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk*], Vol. 29, part 1, pp. 55–63.
2. Krasnobayeva-Chorna, Zh. V. (2016), "Health as a value in phrasemics: evaluative and emotional specificity", *Studia Ukrainica Posnaniensia* ["Zdorov"ya yak tsinnist' u frazemitsi : otsinno-emotyvna spetsyfika", *Studia Ukrainica Posnaniensia*], Poznań, Vol. IV, pp. 75–83.
3. Krasnobayeva-Chorna, Zh. (2018), *Phrasemics and phraseography in the modern linguistic paradigm* [*Frazemika ta frazemohrafiya v suchasniy lnhvoparadyhmi*], Donetsk Vasyl Stus National University, Vinnytsya, 200 p.
4. *Cambridge Dictionary* (2023), available at : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/action> (date of access — 04/30/2023).
5. *Collins English Dictionary* (2023), available at : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/action> (date of access — 04/30/2023).
6. *Longman Dictionary of Contemporary English* (2023), available at : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/conflict> (date of access — 04/30/2023).
7. *Macmillan Dictionary* (2023), available at : https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/action_1 (date of access — 04/30/2023).
8. Siefiring J. (2004), *The Oxford Dictionary of Idioms*, Judith Siefiring Publishing, Oxford, 340 p.
9. *The Free Dictionary's Idioms dictionary* (2023), available at : <https://idioms.thefreedictionary.com/> (date of access — 04/30/2023).

Olena O. KHODZHAIEVA,

postgraduate student of the Department of Foreign Languages of Professional Communication, International Humanities University; 33, Fontanska Road, Odesa, 65009, Ukraine; mob.: +38 0954045098; e-mail: khodzhaieva5555@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3450-8924>

**THE PHRASEOSEMANTIC FIELD “ACTION” AS A COMPONENT OF THE VALUE ‘HEALTH’
IN THE PHRASEOLOGY OF THE ENGLISH LANGUAGE**

Summary. The *purpose* of the article is to highlight, analyze and describe the phraseosemantic field “Action” as a mandatory component of the ‘health’ value in the phraseosystem of the English language. The *object* of study is English phraseological units of the core of this field, selected from authoritative English explanatory dictionaries; the *subject* of research is the determination of key qualification features of the phraseosemantic field “Action”. As a *result* of the work carried out, units representing the English phraseosemantic field “Action” were selected, their contextual use was presented, and a conceptual description of the units of the core of this field was carried out. In general, health is positioned as a natural, non-transitory, absolute vital value of the highest level of the hierarchy of values, along with beauty, truth, and happiness. **Conclusions.** The analysis of the selected material shows that the basis for preserving, maintaining and achieving the value of ‘health’ is the ability of a person to actively and purposefully act, enter into productive relationships, relationships with people, the surrounding material and non-material world. Activity is defined as the process of performing a certain purposeful and clearly understood action by the subject, in particular physical. It is possible and provided by the subject in the presence of conditions necessary for a healthy person, including: the absence of disease, normal body functioning, body dynamic balance in the “Human — Environment” system; spiritual and social well-being, the ability to adapt, the performance of social functions (communication, work, education, etc.). The main parameters of human activity: processability, dynamism, physiological conditionality, ability to perform. The key qualification features of the English phraseosemantic field “Action” are determined: representation, for the most part, of the beginning of a certain action, process; practical, empirical implementation and direction of activity; energy, perseverance and liveliness during the performance of a certain activity.

Key words: semantics, phraseology, value, activity, health, ideographic description, thematic field, the English language.

Статтю отримано 17.10.2023 р.